

Zveřejnili jsme novou příručku Filozofie pro děti. Najdete v ní 10 vypracovaných lekcí do hodin

10.10.2022 - Václav Zeman | Člověk v tísni

Ve vzdělávacím programu Varianty jsme v projektu ACP4C - Být občanem podpořeného z Norských fondů vedli dlouhodobý výcvik v práci s metodou Filozofie pro děti v rozsahu 54 hodin.

Zapojilo se do něj deset pedagogů ze tří základních škol v České republice a jeden vysokoškolský pedagog. Ti jsou nyní komplexně připraveni na to, aby mohli metodu Filozofie pro děti dále rozvíjet na svých školách a zároveň se stali spoluvůdci lekcí. Kromě toho jsme pořádali i jednorázová školení Filozofie pro děti. Těmi prošlo již přes 400 učitelů.

Co najdete v publikaci Filozofie pro děti?

V publikaci Filozofie pro děti najdete popsané praktické lekce přímo do hodin občanské výchovy, dějepisu, zeměpisu, vlastivědy, přírodovědy, ale i českého jazyka. Ty mají v pojetí Filozofie pro děti podobu filozofických zkoumání, ve kterých s dětmi hravou formou ohledáváte koncepty jako je pravda a lež, dobro, spravedlnost a další. Některé z nich můžete využít na prvním stupni základních škol, většina je určena pro 2. stupeň základních škol a střední školy.

Přečtěte si krátké anotace některých aktivit:

Pohádky naruby

V lekci se žáci přenesou do prostředí pohádek a pohádkových postav, a to prostřednictvím neobvyklého obrázku, který jim umožní podívat se na tento svět jinak. Žáci se učí zkoumat koncepty, které se v pohádkách často objevují, jako je např. dobro a zlo, spravedlnost, trest a jiné.

Dobrý král

Žáci se v lekci budou zamýšlet nad otázkou, kdo by měl vládnout druhým a co ho k tomu opravňuje. Jaké schopnosti a vlastnosti by měl mít, aby byl dobrým vládcem. Žáci budou spolu diskutovat o tom, které vlastnosti jsou podle nich důležitější a které méně důležité.

Jsou moje sny moje?

Poslech písničky Snová je otevřením filozofického zkoumání na téma vlastnictví. Společně s žáky budete hledat odpovědi na otázku, zda je rozdíl mezi duševním a hmotným vlastnictvím. Pravděpodobně se také dotknete otázky zcizení, originality a plagiátorství. Žáci se procvičí v argumentaci a tvoření otázek.

Více bezpečí se zbraní?

Lekce vás zavede ke zkoumání tématu bezpečnosti v souvislosti s právem držet zbraň zakotveném v Ústavě USA. Žáci budou s pomocí novinového článku hledat odpovědi na postupně se stěžující otázky mířící až k tématu, zda více zbraní mezi lidmi zaručuje více bezpečí ve společnosti.

Co říká o projektu ACP4C – Být občanem jeho evaluace?

Autoři evaluační zprávy projektu (prof. Klára Šedová, Bc. Jakub Vlček a Bc. Ivo Rozmahel z Ústavu pedagogických věd Masarykovy univerzity v Brně) v ní mimo jiné uvádějí, že s využíváním metody P4C učitel ustupuje do pozadí výukového procesu. V evaluaci autoři zmiňují zajímavou analogii k roli učitele v pozici „měsíce“ a roli učitele v pozici „slunce“. P4C rozvíjí a podporuje roli, kdy učitel ustupuje do pozadí, nechává zářit studenty, nechává je vyniknout, zatímco se sám stahuje do pozadí, stává se „měsícem“, sleduje diskusi a rozvíjí ji pomocí rozporuplných tzv. šťavnatých otázek, udržuje bezpečný prostor a pomáhá budovat vztahy mezi dětmi. Podporuje žáky, stává se průvodcem, který se nechává unést směrem, který určují sami žáci. V klasické terminologii příměr k měsíci můžeme přirovnat k pedagogickému konstruktivismu, výuce orientované na žáka.

Evaluace také prokázala, že samotná implementace P4C do výuky je dlouhodobý proces, avšak P4C rozvíjí schopnost učitelů řídit výukový dialog i v situacích, kdy učitelé vnášejí do hodin pouze prvky Filozofie pro děti.

Metody P4C rozvíjí schopnost učitelů řídit výukový dialog, stejně tak posilují schopnost žáků zapojovat se do něho. Právě zvyšující se míra zapojení žáků do dialogu, vzájemné komentování, utváření názoru a jeho zdůvodňování v rámci bádající komunity ve třídě, je možné chápat jako zcela zásadní pro rozvoj občanských kompetencí žáků.

Co je Filozofie pro děti?

Filozofie pro děti je didaktickou metodou, s níž přišel v 70. letech 20. století Matthew Lipman, profesor filozofie na Kolumbijské univerzitě v New Yorku. Znepokojovalo ho, že se mladí lidé na univerzitách neučí samostatně přemýšlet. Dnes je Filozofie pro děti (P4C – Philosophy for Children) známá ve více než 60 zemích. V Člověku v tísní při práci s touto metodou stavíme na základech britských kolegů a především odborníkem na tuto metodu Jasonem Buckleyem. Člověk v tísní také v minulých letech vytvořil české verze učebních příruček (P4C do kapsy, Myšlení v pohybu, P4C ve výuce), které pomáhají pedagogům zavádět hravě metody do výuky.

Základem Filozofie pro děti je postupné vytváření tzv. filozofujícího společenství – bezpečného prostoru, kde učitel vysílá dětem podněty, které je motivují k přemýšlení a diskusi. Nejedná se tedy o filozofii jako společenskovědní disciplínu, ale jde o didaktickou metodu. Ta učí děti, aby časem samy kladly otevřené, filozofické otázky. Ty spolu pak zkoumají prostřednictvím dialogu, během kterého se objevují další otázky, které pomáhají prozkoumat téma důkladněji.

Společné zkoumání rozvíjí empatii a respekt k různým názorům, posiluje schopnosti dělit se o vlastní nápady a navazovat na myšlenky druhých. Děti se také učí kultivovaně vyjádřit nesouhlas s názorem druhého, zpochybňovat předpoklady, analyzovat jednotlivá témata a zvažovat více hledisek a především myslet „jinak“.

Zaujala vás Filozofie pro děti?

V nejbližší době můžete:

- Přihlásit se na navazující seminář Filozofie pro děti II. – hravý dialog a spolupráce - pouze pro absolventy Filozofie pro děti I. Z předchozích let
- Přihlásit se na úvod do Filozofie pro děti I. - hravý dialog a spolupráce
- Projděte si stávající materiály a články o Filozofii pro děti a sledujte aktuální nabídku našich kurzů a seminářů

<https://www.clovektisni.cz/zverejnili-jsme-novou-prirucku-filozofie-pro-deti-najdete-v-ni-10-vypracovanych-lekci-do-hodin-9542gp>